СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 21. Джерзи Сити, Н. Дж., второк, 27. січня 1931. VOL. XXXIX. No. 21. Jersey City, N. J., Tuesday, January 27, 1931. THREE CENTS.

ВПИСУЙТЕ ДІТИ ДО У. Н. СОЮЗА РАДИ ВЛАСНОГО ДОБРА.

КРАЙНА НУЖДА В ОКОЛИЦЯХ ПОТЕРПІВШИХ ВІД ПОСУХИ

ДЖЕКСОН (Тенесі).—Сестра Червоного Хреста, котра займається допомоговою акцією в околицях, потерпівших від посухи, представляє сумні картини фармерської нужди. Вона каже, що найбільше терплять Мурини, але вони не то що не нарікають, примираючи з голоду, але й не жебрають. Ота сестра розповідає далі, що вона застала в одній хаті жінку при породі, а в хаті було так зимно, що на стіні біля ліжка було видно платки снігу.

Червоний Хрест видає для тих, що вже є позбавлені всяких засобів до життя, по 55 центів на голову на тиждень і ця сума має вистарчити на життя. Сам Червоний Хрест подає, що тою допомогою тільки ратується людей від смерти, але ніяким чином від голоду.

Річ ясна, що нарід не годен там розуміти, як можна говорити про надвишку продукції, коли бідні фармери не мають що їсти ні в що вбратися. Ні не розуміють того, як це може бути, що їх коштує виплекання фунта бавовни від 5 до 6 центів, а за той фунт платять їм тепер по 3 і пів цента. Сестра Червоного Хреста подає, що простий нарід не годен також розуміти політики представників у конгресі, які не знайшли досі заради на це лихо та які можуть призначити $30,000,000 на прикрасу нової вулиці у Вашингтоні, а міліони людей голодують.

ПО 10 ЦЕНТІВ НА ДЕНЬ ДОПОМОГИ.

МАРКД ТРІ (Аркензо). — Червоний Хрест видає потерпівшим від посухи родинам по $2 на тиждень з додатком по 50 центів на дитину, але разом найбільше $4.50 тижнево. Пересічна родина складається з 5 членів. В той спосіб припадає на родину денно 50 центів, або по 10 центів на кождого члена родини. Якщо той член хоче їсти раз на день, то може видати цілих 10 центів, а коли хотів би їсти три рази денно то за кожду їжу міг би платити тільки по 3 і одну третину цента.

ВЕТЕРАНИ ДОМАГАЮТЬСЯ ГОТІВКИ.

ІНДІЯНАПОЛІС (Індіяна). — Американський Леґіон ствердив, що ветерани світової війни знаходяться тепер в такій нужді, що їм треба негайно скешувати їх цертифікати відплати. Секретар скарбу є проти цього, але ветерани є тої думки, що їм вдасться наклонити уряд до виплати.

ПРИБЕРЕЖНА СТОРОЖА ВБИЛА КАНАДІЙЦЯ.

НЮ ЙОРК. — У шпиталі помер Вилієм П. Клюет, капітан канадійського судна „Джозефін К", ранений гарматнім пострілом з судна прибережної сторожі, яка слідить за пачкарями алькоголю. На канадійськім судні знайшли запас алькоголю, вартости коло $100,000. Прибережна сторожа твердить, що капітан Клюет не звертав уваги на візвання прибережної сторожі, щоби задержатися, а почав тікати; а що судно канадійське плило скорше від прибережної сторожі, тому треба було стріляти, щоби придержати пачкарів.

В ту справу вже вмішалося канадійське правительство.

ХЛІБ ПО ДВА ЦЕНТИ ЗА ФУНТ.

БУЕНОС АЙРЕС. — Щоб облекшити нужду безробітних, правительство оголосило, що державні склепи продаватимуть хліб по 2 центи за фунт. В подібний спосіб будуть знижені ціни на мясо.

БЕЗКОНТРОЛЬНА ГОСПОДАРКА.

ВАШИНГТОН. — Полковник Артур Вудс, голова Комітету для заради безробіттю, каже, що ми маємо в Америці величезні капітали і не знаємо що з ними робити. Маємо міліони людей, які конечно потребують багато ріжних річей, а їх не можуть купити, бо не мають за що. Маємо міліони людей, котрі хотіли би працювати, а не мають де, і маємо сотки тисяч продуцентів, які не мають де збути товарів і банкротують.

Все те, каже Вудс, є вислідом безконтрольної господарки. Бо на ці всі суспільні лиха є рада, але, твердить Вудс, ніхто не брався цього серіозно розвязувати.

ЗА ОПОДАТКУВАННЯ БОГАТИХ.

ВАШИНГТОН. — „Ди Піплс Лаббі" вислало письмо до президента Колюмбійського університету, д-ра Никласа Ботлера, в якім висказує йому признання за те, що він заявився за знесення воєнних довгів. Але разом з тим в листі підчеркнено, що це може наступити допєрва тоді, коли переведеться оподаткування тих, що заробляють річно вище $50,000, а головно тих, що заробляють по міліонови долярів і більше.

Ліґа Націй про жалоби Українців проти польського терору.

УКРАЇНСЬКІ ЖАЛОБИ ВІДОСЛАНО ДО СПЕЦІЯЛЬНОЇ КОМІСІЇ.

(Спеціяльна телєґрама до Свободи).

ЖЕНЕВА, 25. січня. — Рада Ліґи Націй на своїм засіданню дня 23. січня порушувала чотири українські жалоби проти польського терору в Галичині. Постановлено рішення відложити на пізніще, а справу відослати до розгляду спеціяльній комісії в Лондоні, до котрої входять: як представник Англії Гендерсон, Італієць Пільотті та Норвежець Мовінкель.

Чотирох інших жалоб Українців не розглядано, бо Польща ще не дала на них відповіди.

Положення Польщі підчас дебат було видимо заклопотане.

ТЕРОРИСТИЧНА ОРҐАНІЗАЦІЯ В РУМУНІЇ.

Румунська преса подає відомости про слідство в справі терористичної орґанізації, яку недавно викрито в Румунії. Досі в самому Ґалаці арештовано 50 осіб. Один з арештованих, Михайло Снігів, признався, що роботою орґанізації кермувало Д. П. У., та що орґанізація плянувала висадження в повітря поїзду на стації Філешті.

ЦІКАВИЙ ЛИСТ СТАЛІНА.

В радянській пресі опубліковано лист Сталіна до Леніна, писаний в р. 1921. В цьому листі Сталін домагається від Леніна пристосувати строгі репресії супроти тих членів комуністичної партії, які не можуть своїх переконань приладнати до радянського устрою і диктатури пролетаріяту. Сталін вказує в листі, що Риков і Троцький наскрізь просякнуті буржуазною психольоґією та культурою, та що вони тому не можуть прислужитись комунізмові. Риков, на думку Сталіна, людина без таланту і без здібностей. Слід пригадати, що Троцький у своїх споминах, виданих та вигнанні, називає Сталіна найбільшою мізеротою РСРСР.

ХИТРІ БАНДИТИ.

У Варшаві до одного дому в ночі зайшли бандити і збудивши дзвінком сторожа, представилися йому як поліційні аґенти та заявили, що прийшли робити ревізію у політично підозрілого льокатора Сівака. Сторож повірив їм і „аґенти" почали в домі ревізію, при чому викрали багато дорогих річей. На щастя один студент догадався, що це злодії і зателефонував до поліції. Коли поліція прийшла на місце випадку, злодії, стріляючи до поліції, повтікали. Поліція також стріляла і поранила дві особи.

ДИРЕКТОР БАНКУ САМОВБИЙНИКОМ.

У Варшаві повісився 45-літній директор банку Казимир Жбіковський. Вчинив він це у своїм кабінеті. Перед смертю залишив кілька листів, у яких виясняє причину самовбивства, але поліція держить ці листи покищо в тайні, бо їхній зміст тісно звязаний з якоюсь фінансовою аферою, в справі котрої ще ведеться слідство.

РАДЯНСЬКА ПРЕСА ПРО УКРАЇНІЗАЦІЮ.

„Червона Ґазета", що виходить у Ростові над Доном, містить дописи з сіл про українізацію, які передруковуємо без змін:

УКРАЇНІЗАЦІЮ ЗРИВАЮТЬ.

(Село Київське, Кримського району.)

У нашому селі людність на 90 відсотків українська. Так, що у нас треба проводити українізацію.

Дещо в цій справі робиться. Українізовано школу. Але в громадському житті — на зборах, засіданнях офіційні представники установ, орґанізацій, української мови не вживають і навіть тим, хто говорить по українськи, заважають це робити. Особливо в цьому відзначилися громадяни Пінчук, Павленко, Гребенков, Долгов.

Треба вказати цим громадянам на шкоду, яку вони чинять своїм ставленням до українізації, а партосередкові та сільраді зробити так, щоб українізація в нашому селі була не на останньому місці.

ҐАЛЬМУЮТЬ УКРАЇНІЗАЦІЮ.

У станиці Октябрській, Коренівського району, до справи українізації ставлення з боку орґанізацій незадовільне. Навіть партосередок питанню українізації не приділив достатньої уваги.

Крім того, що установи не українізовано, навіть лікпункти, що їх можна було українізувати, ще стоять під питанням, чи будуть російські, чи українські, в той час, коли їх легко можна українізувати.

ВЛОМ ДО ГРОБНИЦІ.

До родинної гробниці Сапігів у Красічині, біля Перемишля, вломилися злодії. Добилися до домовини Ядвиги Сапіги, витягли домовину, відхилили віко, та тут натрапили на другу металеву труну. Її не могли розбити. Хотіли дістатися до труни, бо чули, що небіжку похоронили з дорогоцінностями. Поліція веде слідство.

ЧОЛОВІК УБИВ ЖІНКУ.

У Рісній Польській (біля Львова) швець Крам вертав з жінкою Катериною підпитий з церкви. По дорозі почав з жінкою суперечку, побив її палицею по голові та пробив кілька разів ножем. Жінка померла, а вбивник утік до Львова.

ПРЕМІЄРА ПЄСИ НЕВИЦЬКОЇ „ОГОНЬ".

Драматичний гурток українських закарпатських студентів „Верховина" у Празі уладив недавно в Ужгороді виставу народньої пєси письменниці І. Невицької п. з. „Огонь". Рецензент ужгородської „Свободи", Донський, зазначує, що вистава пройшла з успіхом, а драматичний гурток „Верховина" знову доказав, що справу бере поважно і може виставити навіть тяжку пєсу. Сама пєса „Огонь" доволі інтересна і виведено в ній типи, яких наші драматурги навіть у Галичині ще досі не торкались. Хибою пєси є слабі подекуди звязки і задовгі дільоґи.

СУД ЗВІЛЬНИВ УБИВНИКА ЖІНКИ.

У французькім місті Бовс урядовець Юрій Бурус застрілив свою жінку за те, що вона його зраджувала. На судовій розправі виявилося, що Юрій Бурус був дуже хоробрим воякам підчас світової війни та що вже тоді, як він був у німецькому полоні, жінка мала любовника, а не покидала чоловіка тільки тому, щоби за нього діставати воєнну допомогу. Суд, розглянувши справу, звільнив убивника від вини і кари.

НАМІРЕНЕ ВБИВСТВО.

В Бертишові, бобрецького повіту, господар Василь Кошловий пішов вечером до ліса, щоби взяти свою сокиру, яку там лишив днем. Нагло зпоза дерева вискочив гайовий Подлясик, стрілив до Кошлового і вяжко його ранив. Раненого відвезли до шпиталя.

СИЛЬНІ МОРОЗИ В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ.

В Радянському Союзі панують сильні морози. Над Волгою температура виносить — 36 степенів, в Москві — 25 степенів, у центральній Росії — 29 степенів. Наслідком сильних морозів в околицях Москви потріскали залізничі рейки, здержуючи тимсамим рух поїздів.

НЕЩАСТЯ НА ДУНАЮ.

З Тулчі (Румунія) доносять, що на Дунаю потонула серед бурі барка враз із рибалками, що вибралися були на ловлю риби. 10 рибалок втопилося. Два рибаки вратувалися й заявили, що всі рибалки були пяні.

ПОЛЬЩА ОДЕРЖАЛА ДОГАНУ ВІД РАДИ ЛІҐИ НАЦІЙ ЗА ПЕРЕСЛІДУВАННЯ НІМЦІВ

МУСИТЬ ПРИПИНИТИ ДІЯЛЬНІСТЬ ОРҐАНІЗАЦІЙ, ЯКІ ТЕРОРИЗУВАЛИ НІМЦІВ У ШЛЕСЬКУ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія).—На останньому свому засіданню, 24. січня, Рада Ліґи Націй приняла до відома повідомлення про польські переслідування Німців у Горішньому Шлеську. Рада Ліґи признала факти переслідування, а тому висловила сувору догану Польщі. Разом з тим Рада зобовязала Польщу подати їй в травні відомости про те, що зробило польське правительство для припинення діяльности тих польських орґанізацій, які тероризують Німців у Горішньому Шлеську.

Таке рішення Ради Ліґи Націй задовольнило Німців, а разом з тим інших членів Ліґи Націй, що ствердив у своїй промові анґлійський міністер справ закордонних, Гендерсон. До того Польща ще згодилась усунути ґенерал-ґубернатора Шлеську, не зважаючи на те, що він особистий приятель Пілсудського.

ЗВІЛЬНЯТЬ ҐАНДІЯ З ВЯЗНИЦІ.

НЮ ДЕЛІ (Індія). — Внаслідок закінчення анґлійсько-індуської конференції в Лондоні віцекороль Індії вирішив звільнити негайно з вязниці індуського провідника Ґандія. Жадних умов йому не ставиться, а тому Ґанді може далі свобідно провадити свою працю, як він уважатиме для себе вказаним.

ПУНА (Індія). — Ґанді здивований тим, що анґлійська влада вирішила звільнити його з вязниці, не ставлючи йому жадних умов. Він каже, що не сподівався такого шляхотного поступовання від Анґлійців, але разом з тим заявляє, що він не вийде з вязниці, поки не будуть звільнені інші політичні вязні, а між ними члени індуського конґресу.

Тепер влада зажурена, що їй доведеться силою усувати Ґандія з вязниці, коли він не захоче вийти з неї по його звільненню.

НЕПЕВНЕ СТАНОВИЩЕ АНҐЛІЙСЬКОГО УРЯДУ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Найцікавіщим питанням політичного дня тепер є: чи уряд мек Донелда буде повалений в цю середу підчас голосовання над торговельним законопроєктом, чи проіснує ще деякий час, поки не прийде до голосовання на буджетом в квітні. Тепер уже навіть сам уряд та члени урядової робітничої партії не певні свого становища.

Особливо тепер тяжке становище уряду, коли Ллойд Джордж уже не встані тримати разом всіх лібералів, яких голосами він рішав долю уряду, балянсуючи між партією праці та консервативною. В політичних колах все більше поширюється думка про можливість скорих нових виборів в Анґлії, які можуть знову привести до влади консерватистів.

КЛИЧУТЬ БУРЖУАЗНИХ ІНЖИНІРІВ.

МОСКВА (СССР). — Для переведення пляну пятилітки большевики потребують закликати ще 13,000 інжинірів, техніків та ріжних фаховців для праці на своїх підприємствах. Тепер в Росії вже є на державних роботах 4,000 ріжних фаховців, а крім того в ріжних чужинецьких фірмах працює в Росії ще до того 2,000 фаховців.

Не зважаючи на всі старання большевиків виховати своїх техніків, інжинірів та інших фаховців у радянських школах, їм не вдалося цього зробити. Тепер лишається вся надія на чужих фаховців, яких мусять дістати з ріжних країн Европи та з Америки як найскорше.

КОРОЛЬ У ЗАГРЕБІ.

ЗАГРЕБ (Югославія). — Король Олександер приїхав сюди з королевою. На двірці привитали його представники місцевої влади та посадник міста. 160,000 народу витали короля на вулицях міста, коли він їхав до своєї резиденції. Король з бальконy виголосив промову, в якій зназначив, що він переконався в льояльности Хорватів до своєї держави й диктатури, яку король запровадив, розвязавши парлямент.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Хорватські кола кажуть, що тепер місто Загреб виглядає неначе чужинецька фортеця, обсаджена військом. Це так приготовили місто до зустрічі короля. 1,700 Хорватів було арештовано перед приїздом короля, щоби вони не зробили якоїсь прикрої несподіванки. До Загребу тисячками спроваджено зі всіх сторін щирих прихильників диктатури, які на вулицях мають творити натовпи народу, що витають короля, а разом з тим і охороняти ті вулиці, якими проїздить король.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1839

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРЕЗИДІЯЛЬНІ КАНДИДАТИ

Ще далеко до нових виборів президента держави, а вже маємо ріжних кандидатів. І є вже двобої між тими суперниками, але не на пистолі чи шаблі, а на слова чи там програми.

Ту боротьбу пізнати навіть по відношенню сенату до президента Гувера. Це ніяка новина для американського народа, коли йде „файт" між сенатом і президентом. Кажуть, що Американці навіть люблять таку боротьбу і такого президента, котрий не піддається, а дає відчувати свою сильну руку навіть і сенаторам. Природний нахил Американців до боротьби каже навіть їм такого президента любити і цінити.

Та теперішня боротьба між сенатом і президентом має ще й інший підклад. Тут розходиться про те, як понимати обовязки держави, зглядно уряду супроти суспільства, як от у спорі за спосіб допомоги потерпівшим від посухи. А далі йде тихий наразі спір за те, хто має заряджати експлоатацією природних сил. На тім останнім тлі зродилася опозиція сенату супроти заіменованих президентом трох членів Федеральної Комісії для експльоатації природних сил. Опозиційні сенатори закидують президентови, що він добирає до цеї комісії таких людей, котрі є за приватне вихісновування природних сил ріжними спекулятивними компаніями.

До того всього треба ще додати спротив президента Гувера в справі ревізії прогибіції, а матимемо ряд важних питань, які будуть видвигнені при найближчій президіяльній кампанії й які вирішуватиме загал при виборчій урні. Крім цього порушать ще певно справу тарифи і ревізії воєнних довгів. А всі ті справи є дуже великої ваги, бо заважують на суспільній і економічній будові краю, економічній депресії, безробіттю і т. п.

У всіх тих справах забирає тепер часто голос нюйорський ґовернор Френклин Рузвелт. Він є за знесення прогибіції в такім виді, якою вона тепер є, а рівнож є за стейтовий заряд природними силами, а далі й за суспільне обезпечення на випадок старости й безробіття. В нюйорськім стейті вже введено першу спробу забезпечення на старість, а саме тепер відбувається конференція ґоверьорів у справі обезпечення на випадок безробіття.

Пенсилвенійський ґовернор Пиншо виступив дуже гостро гроти експльоатації природних сил з боку приватних компаній, а Річі, ґовернор з Мериленд, напятнував прогибіцію, тарифу та стягання воєнних довгів. Все те є заяви майбутніх кандидатів на президента.

Я. Дуб.

СОВІТСЬКА УКРАЇНА

Національна політика.

Так звана ленінська національна політика, яка поставила своїм завданням перевести культурну революцію поміж працюючими масами всіх народів Совітського Союзу, щоб підготовити їх до активної участи в процесі господарського будівництва та в політичному життю країни, найбільш послідовно переводиться власне на Совітській Україні.

І справді, за час панування совітської влади сталися величезні зміни у всіх галузях культурного розвитку українських народніх мас. Так, за царського режіму на Україні майже всі школи були російські, а нині там нараховується 16.5 тисяч українських народніх шкіл, лише 1,342 російських, 583 німецьких, 381 жидівських, 342 польських і понад тисячу народніх шкіл мовами інших меншостей Совітської України.

Так само українські меншости мають чимало власних середніх, професійних і навіть вищих шкіл. Мало того, в тих сільських радах та районах, де ці меншости складають більшість населення (таких рад нараховується 1.3 тисяч з 10 тисяч усіх рад і 100 районів з 500 українських районів), як суд так і все урядування відбувається мовою меншостей Совітської України.

На мовах українських меншостей видається нині чимало ґазет, журналів та книжок, а також істнують власні театри, клюби, читальні і т. д. Взагалі совітська влада намагається як належить забезпечити національно-культурний розвиток усіх меншостей України.

Разом з тим доводиться ствердити, що російська меншість знаходиться навіть в упривилійованому становищі, бо посідає значно більшу скількість ріжних щкіл, особливо вищих та середніх, ніж то їй належиться після відсотку населення України. Так само російською мовою видається ще занадто велика скількість ґазет, журналів і книжок.

Про те, не зважаючи на ці привілеї, російська меншість дуже невдоволена національною політикою совітської влади та всякими способами намагається її саботувати, бо побоюється зчасом втратити своє нинішнє упривілійоване становище, а головно не без підстави налякана небезпекою, що швидкий розвиток української культури загрожує в будуччині цілком ліквідувати колишнє панування російської культури на Україні.

Цікаво, що цей переляк перед повною еманципацією української нації від російської культурної творчости помічується також в колах компартії та совітського апарату України, бо всі Росіяне, незалежно від політичних поглядів, бажалиб і в будуччині тримати Україну в кольоніяльному становищу та обстоюють, так мовити, ґегемонію російської культури на Сході Европи.

Цим і пояснюється те, що праві російські комуністи отверто виступають проти сучасної національної політики совітської влади. Знову ліві комуністи так само не надають їй належного значіння, бо, мовляв, з часом запанує в світі одна або кілька великих пролетарських культур, а інші мають згинути. Себто нинішню національну політику підтримує і переводить лише та частина совітської компартії, яка під проводом Сталіна взагалі послідовно дотримується засад ленінської політики, як у розбудові господарства, так і у всіх інших галузях совітського будівництва.

З погляду цеї урядової більшости компартії всі нації Совітського Союза мають творити інтернаціональну пролетарську культуру зі соціялістичним змістом та клясовим характером, але національною формою та матеріялом. Тому саме компартія ще в 1925. р. дала директиву, що пролетарська культура всіх націй не може належним способом розвинутися, коли вона не засвоїть всіх здобутків культурної творчости попередніх епох, а саме як нинішньої капіталістичної так і докапіталістичної. Себто кожна нація повинна розвивати власну пролетарську культуру на засаді синтези своєї минувшости та сучасности, як також використовуючи всі здобутки світової культури, але з настановленням, що національна культурна творчість повинна бути щільно повязана з клясовими інтересами пролетаріяту та з тим процесом соціялістичного будівництва, який відбувається в Совітському Союзі.

Звичайно, що в умовах сучасного режіму взагалі та на ґрунті цих директив компартії українська національна культурна творчість не може розвиватися в належному масштабі та в бажаному напрямі. Тому саме українська наука, література, театр, музика та мистецтво, хоч і розвиваються досить швидко, але, затамовані доктриною марксизму-ленінізму та кайданами совітської цензури, мають якийсь невиразний характер — до певної міри національний, але разом з тим пролетарський. Цей факт якраз і пояснюється тою боротьбою поміж інтернаціональним комунізмом та українським націоналізмом, про яку ми вже згадували в першому числі нашого бюлетину.

Сама компартія розуміє, що не можна вимагати від усіх учених, письменників та творців мистецтва, які вийшли з ріжних соціяльних верств та відповідно свому світоглядові сприймають і відтворюють многогранне життя Совітської України, щоб вони цілком засвоїли світогляд пролетарської кляси та настановлення компартії, бо таким робом можна булоб лише заморозити українську культурну творчість. Тому саме на Совітській Україні істнує чимало ріжних літературних, мистецьких, наукових і театральних орґанізацій, уґруповань та напрямів. Між ними провадиться іноді досить гостра боротьба та змагання за провідну ролю в розвиткові української культури.

Проте, як тільки національна течія починає перемагати пролетарську, або остання підпадає націоналістичним впливам, то компартія та совітська влада негайно уживають всяких заходів (заборони, чистки або позбавлення матеріяльних ресурсів), щоб знесилити національний напрям в тій або іншій галузі української культурної творчости.

І справді, не кажучи вже про ґазети та журнали або книжкову продукцію, які знаходяться під суворою контролею компартії, також українські наукові установи, літературні орґанізації, театральні, музичні та мистецькі заклади або уґруповання за сучасного режіму диктатури позбавлені можливости розвиватися тими шляхами та в тих формах, які диктуються вимогами належної розбудови української національної культури.

Себто нині вони лише проторюють собі шлях та нагромаджують культурні сили для всебічного розвитку української нації за інших, кращих обставин.

ENGLISH NEWSPAPERS AND MAGAZINES COMMENT UPON POLISH ATROCITIES IN UKRAINE.

Appeals and protests against the barbarous treatment of the minorities in Poland multiply day by day. We are not much impressed by the familiar type of official denials; the evidence that we have comes from reliable sources and it is overwhelming. In hundreds of villages in Eastern Galicia there has been a veritable reign of terror. Troops have descended on them and indulged in campaign of savage flogging and other outrages, together with a systematic destruction of property. The details which we have before us are too sickening to describe. Of course, the Poles may argue that they are forced to deal sternly with a disaffected people, but there has in fact been no such provocation and no such danger to the Polish State as could afford any excuse for the outrages perpetrated on these Ukrainian peasants. Nor is there any excuse that we can see for the miseries and tortures to which a number of the Opposition members of Parliament have been subjected in the prisons into which they were thrown after their arrest a few months ago. In saying all this we are not indicting a nation. The great mass of honest and decent Poles who know the facts are ashamed and horrified at what is being done by their Government. There seems to be no doubt that Marshal Pilsudski is the villain of the piece. Whether he and his agents are amenable to the voice of civilised public opinion, we do not know. But the Governments of the western Powers, including our own, who are signatories of the Minorities Treaties, ought to do all that they can to stop this criminal madness. If it goes on, Poland will pay heavily and so probably will the rest of Europe — when the day of reckoning comes.

(*The New Statesman* — England, December 27, 1930)

Потішив.

Вона (до нареченого): Чи ти мене дійсно любиш, чи лише задля мого віна?

Він: О, ти можеш бути двічі стільки богата, а я тебе не менше любитиму!

—o—

Американець на чужині.

Готелевий касієр (до готелевого хлопця): А що, дуже сварився цей Американець, як побачив рахунок?

Хлопець: Ні, ще не сварився, він щойно підшукує слова зі свого підручного словарчика.

МОГИЛИ НАШИХ БОРЦІВ

Леґіт… Вітер степом віє
І в нього пита:
— „Гей, чия отце могила
В тебе без хреста?"
„Чия кажеш", степ промовив,
„Могила отця?
Це могила вкраїнського
Лицаря — стрільця…
„Як лунав отце недавно
Поклик боєвий:
Гей, за Волю України
Вставай, хто живий!…
„Зпід Бескиду прилетів він
Боронити стяг
України, і за нього
У бою поляг.
„Ось тут його поховали
Орла — беркута
І отце його могила
Стоїть без хреста.
„І стежини втоптаної
До неї нема,
Опущена, занедбана,
Забута вона.
„Ні мять, рута, ні барвінок
На ній не росте,
Одинока, самісінька
Трава лиш цвіте.
„І в таких то бач могилах"
Додав при кінці
Степ вітрови — „Спочивають
Всі наші борці!"

Д. Онишків.

ІСЛЯНДІЯ

Ісляндію політично та ґеоґрафічно зараховують до Европи, але фактично вона має мало що спільного з Европою. Ісляндія славна з ґейзерів (горячих жерел), ледняків, цілих ледяних гір, покритих вічним снігом і окружених ледами, та з великих вульканічних просторів.

Завдяки ґейзерам Ісляндці мають велику вигоду. Мають природні пральні, безпосередно на воді ґейзерів; бо не потребують гріти води, вона все ґоряча. Богато ґейзерів мають у воді складники, що в пранню заступають зовсім мило. Таксамо мають готові лазні.

На малій відносно поверхні (104,785 км²) має Ісляндія 29 вульканів, із тих 7 усе діяльних. Лише тому, що Ісляндія дуже рідко заселена, не відчуває так грізних вульканів. Найгрізніщий вулькан це Гекля, високий около 1,500 метрів. Гекля має докладно **тисячу кратерів,** а лява, що виплила з нього в ріжних часах, покриває полосу около 1,700 кв. миль. Історія останніх десять століть записала 22 великі вибухи вулькану Геклі, крім богато менших вибухів.

Населення має Ісляндія 90—100 тисяч, себто лише одна людина на 1 кв. км., бо більша часть острова просто не надається на замешкання, тому, що покрита ледом і снігом, або підмінована вульканічно. Мешкальна полоса займає ледви 42 тис. кв. км. Але й на цьому просторі люди радше животіють ніж живуть, бо клімат там непривітний, земля неврожайна, ростинність скупа, звіринний світ також дуже нужденний. Тамошні коники маленькі, але зате сильні та витревалі, а вдоволяються якоюнебудь поживою. Мусять шукати собі поживи на скупих і мокрих левадах, нераз відбивають копитами зледоватілий сніг, щоби добути зпід нього трохи трави аб моху. А вже справжнім раєм для цих коників є, коли блукають посеред невеличких корчів, котрих гущавина творить одинокі „ліси" ісляндські. Дерев у нашому значінні, дерев нормальної висоти, в Ісляндії зовсім нема. Найпопулярніший засіб комунікації в Ісляндії, а заразом майже одинокий спосіб мандрівок по острові — це їзда верхом. В Ісляндії кінно їздять усі — мущини та жінки, а навіть маленькі діти.

Столиця Ісляндії Рейкявік має около 20 тисяч мешканців, що, як на осідок парляменту, властей, кілька вищих наукових заведень, кілька банків і т. д. — є небогато. Всетаки Рейкявік є осередком доволі оживленої торговлі, — головно рибами, траном, вовною з ісляндських овець, солоним мясом, пірям морських птиць, кожухами і т. д.

Менше знані є відносини й уладження суспільно-політичні, теж не менше цікаві. Ісляндія політично належить до Данії. Вже в 930 році населення Ісляндії творило правильну державну організацію та мало політичну конституцію, яку нині можна би назвати республиканською. Тому теж Ісляндію можна назвати першою республикою в Европі, що мала перший парлямент, зв. альтінґ, або раду старших. Ця перша республиканська конституція обовязувала в Ісляндії аж до 1264. р., коли Ісляндці з власної волі признали короля Норвеґії своїм монархом. Так Ісляндія сталася формально політичною частиною монархічної норвежської держави. Одначе від 1381. року Норвеґія з Ісляндією перейшла під владу данського короля. Колиж на основі трактату з 1814. р. Норвеґія і Данія розділилися на дві окремі держави — Ісляндія осталася при Данії.

Але й опісля Ісляндія була, можна сказати, незалежна, бо альтінґ радив і далі над внутрішніми справами. З часом звязь між Ісляндією і Данією ставалася все сильніша, а в 1662. р. альтінґ святочно присяг на вірність краю для Фридриха III., короля Данії та Норвеґії. Постепенно альтінґ відбував усе рідше свої засідання, а в 1720. формально перестав істнувати.

Цей фактичний стан істнував аж до держ. розділу між Данією та Норвеґією в р. 1814., а щойно декретом з 1840. р. альтінґови привернено його права, але лише як дорадній інституції. Тому такий альтінґ не міг перевести ніякого нового закона і щойно в 1874. р. одержала Ісляндія нову конституцію, яка надавала альтінґови законодатну владу та право рішати в фінансових справах. На свято тисячеліття кольонізації острова в 1874. р. приїхав на Ісляндію король Христіян IX, данський. Було то вперше від пятьох століть, що нога короля станула на землі свого ісляндського „королівства".

Конституція з 1874. р. була вихідною точкою для дальшого економічного, культурного та політичного розвитку Ісляндії. Альтінґ ухвалив богато законів в справі орґанізації промислу й торговлі, побудовано шляхи, оснували вищу морядьку та хліборобську школу, богато ріжних інших шкіл, емісійний нац. банк, касу ощадности і т. д.

Одначе Ісляндці ще й з того всего не були вдоволені та домагалися дальшого поширення влади альтінґу, що привело би до повної незалежности батьківщини. Щойно на основі „акту унії" з **30. листопада 1918. р. Данія й Ісляндія творять дві незалежні держави із спільним королем.** На основі тої унії Данці, що є в Ісляндії, користуються тимисамими правами, що Ісляндці, але й таксамо Ісляндці в Данії мають такісамі права, що й Данці. До Данії належать лише закордонні справи Ісляндії, а в данськім міністерстві закордонних справ є спеціяльний повновласник для обговорювання тих політичних справ, які торкаються Ісляндії. Щойно після 1940. року або данський парлямент або ісляндський альтінґ мають право перевести ревізію унії.

Теперішній альтінґ складається з двох палат з 42 послами, а кабінет міністрів лише з трох членів: премієра, який є рівночасно міністром справедливости та міністром суспільного виховання і релігійних справ, і з міністра промислу й торговлі та міністра фінансів.

Ісляндія країна вбога, одначе Ісляндці нарід висококультурний. Кількох ісляндських письменників здобуло значну славу у світовій літературі ще перед війною.

Михайло Зощенко.

ПРАВНИК ІЗ ПРОВІНЦІЇ

Гаврило, самособою, ніяких Вузів*) не кінчив. Це щирісенька правда, не перечимо. Та що тут говорити, на правничих крючках Гаврило дуже добре розуміється.

Лише не може собі Гаврило порадити з правничими крючками в місті Катеринославі. Справді, приноровлюють там закон навіть дуже ненадійно та скандально.

І знаєте ви, хто його приноровлює — поважаний на-пів шанобливий товариш із вищим образуванням, правник одної поважної установи.

Позвольте мені розповісти все докладно від початку.

Ділялося воно, самособою в Катеринославі, при Чумацькій вуличці. Може знаєте — третій дім від угла, такий двоповерховий хмародер. А власником того хмародеру був горожанин Котків, здається мені, з непманів.

А в оцьому домі жив також, уважаєте, льокатор Горбатів. Віднаймав невеличку станційку в Коткова. Був це, можна сказати, комірник чистої пролетарської води. Йому остогидло, самособою, що день у день стрічав і бачив свого господаря, кровавого непмана Коткова.

Котків і собі також, самособою, не захоплювався своїм комірником і не уступав йому. Тому теж сперечалися вони день у день. Якосьтут знову посперечалися. А каменичник Котків не багато думав, із надмірного почування для комірника взяв і повибивав шиби в хаті Горбатова.

Горбатів дуже тим схвилювався.

— Колиб, повідає, були це ще літні місяці, я не зважав би на те, каже, ні трішки. Та це зима, повідає, і я не бажаю собі жити з діркою у вікні — завіває сніг, силле тай взагалі скучно.

Одначе нічого каменичникові за це не зробив, навіть ники йому, вважаєте, не вистовк. Із здавленим серцем рішився поступити строго по закону.

Тому зодягнувся Горбатів тепліше ніж звичайно та пішов до вищої інстанції за порадою: що почати в тій скруті та чим заткати вікно тай взагалі, чи не вдалося би потягнути крівавого непмана Коткова до відповідальности.

Наложив правник скла на ніс і каже:

— Вибийте йому також вікна, лише так, щоби ніхто не бачив.

Комірник Горбатів поблід гордо, сплюнув до урни тай пішов до дому.

Того, чи вибив шиби, не знаємо. Часопис „Зоря" (961) нічого про той факт не знає. А ми також нічого з пальця виссати не можемо. Факт лише лишається фактом. Дрібничка, а сором…

Загалом гадаємо, що правникова ненечка непотрібно руйнувала себе на вище образування синочка. Вибити шиби або вибити по пиці можна добре також із середнім образуванням.

*) Вище наукове заведення.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРОТЕСТАЦІЙНА АКЦІЯ УБЛАГОРОДНЮЄ.

Мені здається, що богато людей не доцінює протестаційної протипольської акції. Бо протестуючи, ми завжди маємо головно наших ворогів Поляків на приміті. Але зате забуваємо за себе, за своїх власних ворогів, за нашу власну сварливу вдачу. І отсе тепер ми переживаємо в Америці переломову хвилю. Люде починають горнутися докупи, себе взаїмно більш шанувати і розуміти, а заганяє їх до цього спільна протестаційна акція.

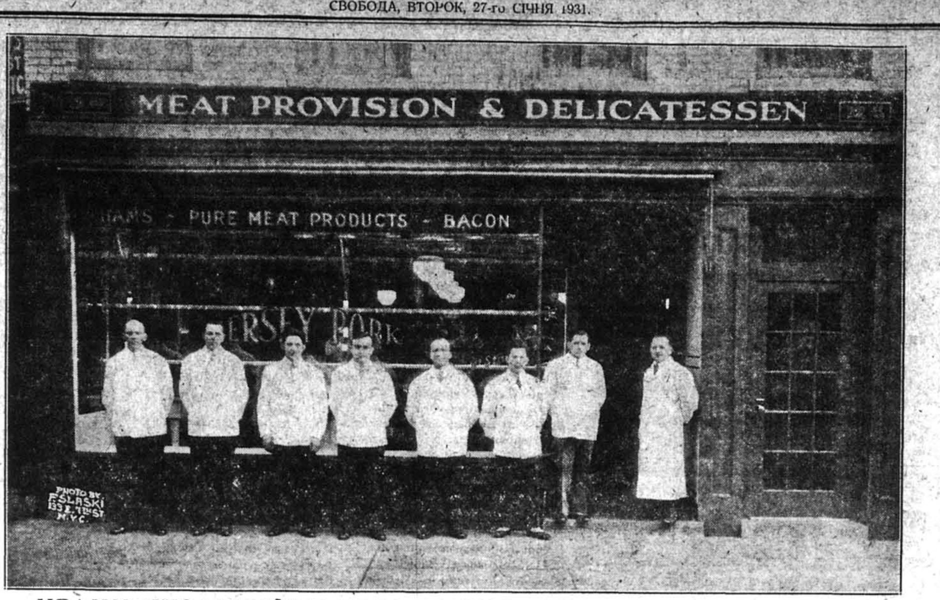
Якось не так то дуже давно стрінувся я з громадянами Мичудою та Прухніцьким, поговорили про безробіття, а потім кажемо: Безробіття безробіттям, а ми їдьмо на протестаційне віче до Бетлегем, Па. Це така невеличка собі місцевість, що варто подивитися, хто там буде й як будуть протестувати.

І мушу сказати, що рідко коли ми мали таке гарне вражіння з вічевого порядку, промов і гарного настрою, як у тій малій громаді.

Приходимо до української хати, а там вже людий повно, вище три сотки, а це на таку малу громаду дійсно велике число. Бачимо, як гарно по українськи прибрані дівчата причіпають кождому синьожовті відзнаки і нікого не випустять. Кождий мусить щось кинути до кошика на добру справу.

На галі порядок, тишина й повага. Відкривають в порядку віче й з увагою слухають бесідників, між якими є правіші й лівіші, аме всі люде чесні й віддані народній справі. Говорить укр. кат. священик о. Рудакевич про польські знущання та про поведення польського священства супроти катовань українських священиків, а д-р Мишуга представляє польське пекло на західно-українських землях. Люде в Бетлегем не роблять, але підчас збірки не виходили, а кождий давав, що міг. І ніхто не спішився опускати галю, а коли закривали віче, то люде не хотіли розходитися. Ніхто нікому не переривав у бесіді, ні не вносив ніякого замішання. Чи ж не є відрадна поява в нашому життю? І чи це не є зворот до кращого?

Павло Ленчук,
Нортгемптон, Па.

КРАМНИЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КУПЦЯ ВВАЖАЮТЬ ВЗІРЦЕВОЮ.

Нову масарську крамницю українського купця Платона Стасюка при 124 Перша Евня в Ню Йорку відвідує богато чужих купців, щоби оглянути її урядження, які вони вважають за послідне слово в сій галузі промислу й купецтва. Відвідувачі звертають увагу на те, що Стасюк урядив свою крамницю після послідних вимогів крамничних уряджень, хоча вона находиться в східній частині Ню Йорку, де купці не дбають за зовнішний вигляд крамниці, а покупці на нього, мовляв, не звертають уваги. Стасюк пояснює, що се становище зовсім хибне та що покупці й на сході Ню Йорку цінять гигієнічну обстанову, а до того санітарно заведена крамниця буде мати покупців і з других частин міста, а навіть зпоза міста.

Зріст підприємства Стасюка коле в очи людий, які в чужім успіху бачать образ своєї невдачі. Сюди належать передовсім люди, які самі говорять про отворення бизнесу, але ніколи не можуть зібратися на ту ризиковність, яка потрібна до ведення кождого бизнесу. Сюди належать люди, які мали невдачі в своїм життю, неконечно в бизнесі, а яким здається, що кожде слово признання для другого успішного бизнесмена є доганою для них. Сі люди стараються применшувати чужі заслуги, ганити того, кого другі хвалять, зменшувати чужий успіх. Вони гніваються на вас, як ви скажете або напишете про чужий успіх. Вони навіть забожаться, що до свого доброго купця не підуть. Мовляв, що він не має з мене богатіти? З моєї кровавиці маєтки збивати?

Є богато українських купців, які бояться сеї лютої української зависти й, щоби задержати своїх українських покупців, далі навмисно вдають бідних, держать свої крамниці капарно, бідують зі старими урядженнями, душаться в тісноті, хоча зріс бизнесу вимагає ширшого приміщення. Стасюк вважає, що нема що зважати на зависників, яких чужий успіх в очі коле. Хто є в бизнесі, має робити бизнес як найкраще, бо хто лишається по заду, для доброго ока завісних людий, приміром, той мусить нині або завтра загинути в конкуренції з тими, що на глупу завість не звертають уваги, але поправляють бизнес, удосконалюють його, держать його на висоті вимог. Він не може розуміти, як можуть сі зависники на один бік горлати, чому в нас не розвивається бизнес, а на другий бік збивати вниз усякого нашого купця, що добився успіху в бизнесі.

З таким розумінням Стасюк переніс свою крамницю до нового, обширного приміщення. Щоби бути хазяїном у своїй крамниці, він купив собі на неї дім. Він обставив його новочасними машинами до виробу масарських річей. Його бизнесом гордяться чужі купці, до нього хочуть признаватися як до свого чужі народности.

Як Стасюк випровадився до свого дому зі своєї давної крамниці, зараз найшлися люди, які замісць завидувати Стасюкови, старалися використати добре купецьке імя, яке Стасюк добув собі на старім місци. Стасюк тоді придумав спосіб, щоби задержати старий льокаль та отворити в ньому нову галузь свого бизнесу, а саме крамницю корінних товарів. Він певний, що й на новому полі бизнесу він добуде собі в короткім часі таке саме добре імя, яке він добув собі в торговлі масарських виробів. Основою успіху в бизнесі вважає він: добрий товар, приступні ціни й належиту обслугу.

Ілюстрація показує зовнішний вигляд його крамниці при 124 Перша Евня з робітниками, занятими в крамниці.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

МУСКЕҐОН, МІШ.

Протестаційне віче.

Заходом Товариства „Просвіта", від. 131 У. Н. Союза, влаштовано в нашій місцевости протестаційне протипольське віче.

Збори відкрив секретар протестаційного комітету. На предсідателя зборів вибрано гром. Семена Шеремету, котрий пояснив ціль віча.

Адвокат Джан Дж. Андесон представив історію поневолення України і висказав свій подив, що Українці могли видержати стільки літ неволі й викресати стільки сили, що станули тепер до нової боротьби за свою незалежність.

Винсент А. Мертин висказав свої симпатії українському народови під Польщею, якому доводиться стільки терпіти.

Третий бесідник, гром. Василь Маруняк, напятнував режім Пілсудського та польську „пацифікацію".

Громадянин Микола Моранець, гість з Шикаґо, станув на соборницькім становищу з того боку, що казав мати завжди на увазі обох історичних українських ворогів, а то Москву й Польщу. Тому, протестуючи проти Польщі, не треба забувати, що тепер випрavляють большевицькі московські зайди на Великій Україні. І треба памятати, що не тільки Петлюра окупив згоду з Польщею українськими землями, але що тесаме зробили і большевики в Ризі.

Промова гром. Моранця не подобалася большевицьким наймитам і якомусь польському зайді, але загал попер щиро виводи бесідника.

На покриття коштів віча зібрали Надія Доманьчук і Юлія Лавринчук $13.58.

Ухвалено також протестаційні резолюції, які вислано до Вашинґтону і Ліґи Націй.

Секретар підніс, щоби створити для дальшої праці спільний комітет з громадянами з Ґренд Репідс і Ленсінґ, що принято одноголосно.

За комітет:
С. Шеремета, предс.,
К. Ружицький, секр.

—о—

ПАЛМЕРТОН, ПА.

Державне Свято.

Дня 30. листопада відсвяткувала палмертонська громада Листопадове Свято.

Свято відкрив короткою промовою предсідатель гром. Гнат Климишин. Як піднеслася куртина, ми побачили могилу з хрестом і поляглого українського героя.

Святочну промову виголосив о. Петро Середа, котрий переповів нашу визвольну боротьбу та останні польські звірства в Галичині. Шановний бесідник взивав до витревалости в дальшій боротьбі проти ворогів, які намагаються знищити нашу культуру й церкву, а нас поневолити.

Потім говорив о. Йосиф Пелехович, котрий обговорив обширніше наші зобовязання супроти рідного краю. Переповідаючи те, що пише про польські варварства чужинецька преса, взивав о. Пелехович до більшої активности в Америці в справі підкопання морального престіжу дикої Польщі.

Д-р Сквір обговорив положення українського народу до війни, а зосібна зупинився над московським поневоленням Великої України. Бесідник підчеркнув, що даремні є зусилля наших ворогів, бо наш 40 міліоновий нарід вже пізнав свою силу й не треба буде вже довго ждати, заки наш нарід скине ярмо й стане вільним і самостійним.

Промова о. Петра Ковальчика була повна запалу і віри в нашу остаточну побіду як і живих примірів з нашої визвольної боротьби, коли то ми поконували далеко сильніщих ворогів. Бесідник виказував конечність дальшої боротьби та потребу піддержування боєвого духа.

По переведенню збірки, яка принесла $34.59, закінчено свято відспіванием національного гимну.

Збірка жертв продовжується, а коли буде закінчена, то зібрані гроші будуть вислані до краю через Обєднанне з призначенням на допомогу дальшій боротьбі.

Жертвували: Д-р Іван Сквір 5 дол.; Іван Годованець $3.50; о. Петро Ковальчик 2 дол.; по 1 дол.: Гнат Климишин, Павло Сеньків, Петро Поцілуйко, Михайло Марців, Семко Деркач, Павло Крепич, Олекса Патер, Лесько Хома, Стефан Дмитрик, Стефан Карчук, Анастазія Гаяк, Петро Габудний; по 50 цнт.: о. Петро Середа, Іван Васильковський, Стефан Цекот, Андрій Деркач, Микола Ґречишин, Демян Демчук, Петро Чаплинський, Петро Гусак, Іван Прокопишин, Василь Пилипчук, Теодор Саюк, Анна Патер, Текля Демчук, Катерина Пастух, Микола Дячишин, Анна Чаплинська, Іван Костюк, п. Марців; Катерина Ганчар 30 цнт.; по 25 цнт.: Настя Ґречишин, Настя Деркач, Ілько Березяк, Ілько Пагула, Василь Салан, Василь Завалій.

Деякі з жертводавців не подали своїх імен.

За Комітет Свята:
Г. Климишин,
П. Сеньків,
П. Поцілуйко.

ГОЛОС З РІДНОГО КРАЮ.

ДОРОГІ БРАТТЯ УКРАЇНЦІ ЗЗА ОКЕАНУ!

Отсим складаємо Вам з горячого серця найсердечніший привіт і рівночасно нехай нам в отсьому письмі буде вільно висказати щиру правду про тверду дійсність і поділитись з Вами, **Любими Браттями зза моря, цим,** що нас і Вас однаково болить і з жалю розриває нашу груд!

Як знаєте, ми тут на нашій рідній землиці, так як всі інші культурні народи світа, бажали відсвяткувати память наших борців, що положили свої буйні голови на полях бою за волю України в роках 1918—1920, і в травні 1929 р. ми вибудували в Теребовлі памятник поляглим борцям на площі біля церкви в Теребовлі. На фронтовій таблиці цего памятника був виритий тризуб, а під ним напис:

„Борцям, що впали за волю України 1918-1920 українське громадянство княжого города Теребовлі".

На будову цего памятника ми тяжко збирали найменші лепти і помимо всяких перепон зі сторони ляцької влади ми таки памятник вибудували й на Зелені Свята 1929 р. посвятили. В слід за нами пішли інші громади і за короткий час вибудовано памятник поляглим в Микулинцях, Бернадівці, Ілавчу і висипано могили в селі Романівці і Ласківцях.

Недовго однак могли сміло бастояти свідки нашої минувшини. Цеї осени в місяці вересні зачали нікчемні Ляхи лютувати, бісniтись, насилаючи на наших безборонних громадян карні військові і поліцейські експедиції! Нищили вони наш доробок культурний і матеріяльний, як загальний так і приватних осіб. Понищили вони много наших громад, скатували много наших братів, зруйнували наші кооперативи, читальні і т. д. І так, приміром, дня 2. жовтня 1930 р. напав на кооперативу „Торговля Споживча" в Галичині узброєний відділ 9. полку уланів під проводом Ющака і знищив її зовсім, розгромивши товари й закравши готівку з залізної каси. Коли ця кооператива внесла документальну скаргу до суду, то суд на цю скаргу ані одним словом не відгукнувся. — Лютували ці Ляхи так далеко, що навіть спалили в цій громаді пять господарств українських, а провокаційно, як підозрілу за підпал, замкнули не їх „стшельцуф", а невинну Українку Коломийцівну.

Та на цім не скінчилась ця бішеність ляцька! Вони кинулись руйнувати наші памятники поляглих! І так наш памятник в Теребовлі вони облили 2. вересня 1930 якоюсь мазюкою, а дня 22. вересня 1930 пробували його підмінувати, однак задля счиненого крику дяка церковного п. Ґотя вони мусіли хвилево уступити, а віддали до п. Ґотя кілька револьверових стрілів.

Дня 1. листопада в ночі в годині 2.30 зоружені стшельци польські напали знов на памятник, забрали з собою сторожа церковного і памятник підмінували в його основах. Гук вибуху був страшний! По всіх околичних домах повилітали були всі вікна, однак памятник задля своєї сильної будови в воздух не вилетів, а тільки був легко ушкоджений.

В слід за цим пішла наша делеґація до староства зі скаргою. Староста Шрайбер запевнив, що ручить за спокій на будуче і що винних потягне до відвічальности. В кілька годин після цего поліціянт Ґжеґожевіч дійсно потягнув провокаційно на поліцію, однак не кого іншого, а нашого доброго й свідомого громадянина п. Семкова Романа під закидом, буцімто він підмінував памятник.

Так далеко була посунулась ляцька нікчемна провокація! Міжтим громадяни знов памятник скоро направили. Та на цім не кінець! Дня 11. листопада 1930 р. вони знов підмінували в годині 2-гій в ночі наш памятник і цим разом його знищили. Околичні доми задріжали були від вибуху в своїх основах, а наша церква поважно ушкоджена. Десь передтим такі самі бандити висадили памятник в Бернадівці, а в Романівці розкопали могилу й рівночасно забрали в тюрму за це саме 5 наших свідомих громадян, селян Романівки.

Напад, грабунок, злочин з ляцької сторони на порядку кождого дня! Вони явно на вічах ухвалюють резолюції, що мусять знищити все, що українське. Насильства йдуть так далеко, що вже переходять всяку людську уяву! Погляньте на теперішні наші вибори до сойму, що відбулися дня 16. жовтня 1930. Нам не вільно було вести жадної, хочби найменшої аґітації! Нашу інтеліґенцію і свідоме селянство виарештували, а помимо того наш нарід пішов був громадно до виборчих урн й осягнув в дійсности велику перевагу над польськими голосами, бо аж 70%. Та що з того, коли Ляхи по комісіях безлично пошахрували виборчі протоколи й проголосили такий вислід виборів, що аж серце з жалю кервавиться! Як можна вже так далеко шахрувати?! Ми маємо списи відданих голосів наших і після них ми мали би мати в нашій окрузі 7 наших мандатів, а три польські, а тимчасом вони якраз противно оголосили!

Оттаких то варварських вчинків допускаються Ляхи над нами безборонними! Крівавиться наш нарід по цілій території Східної Галичини і чекає від Вас помочі! Любі Браття зза океану, Ви там вільні, свобідні як птиці, а ми тут сковані, обдерті, ограблені! Не дайте нам тут погибати! Вставтеся за нами в американськім уряді і жадайте інтервенції в нашій справі!

Дорогі Браття Українці зза Океану, Ви наші рідні, допоможіть нам, допоможіть нам скоро!

Теребовля, 22. XI. 1930.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Не словом, а ділом.

Гурток Українців міста Ню Йорку в минулім році заснував відділ Організації Державного Відродження України. Невеличкий зпочатку гурток патріотів Українців, які свідомі того, що воля України здобудеться лише чинною боротьбою за визволення, тепер значно поширився й придбав нових членів.

Щоби показати себе на ділі, а не обмежуватися лише словами, відділ ОДВУ перевів збірку та влаштував кілька підприємств, з яких дохід призначив на допомогу УВО в Рідні Краю. Як результат першого періоду роботи зявилася збірка в 1,000 долярів, що переслано через Обєднання на УВО.

Віримо, що лише жертвенністю українського народу, як живучого на своїх землях так і на еміґраціях, та завзяттям і самовосвятою українських активних діячів і борців здобудеться воля українському народові й буде збудована Велика й Самостійна Українська Держава.

За Відділ Організації:
М. Каришин, предсідатель;
А. Куцик, касієр;
В. Дроботій, секретар.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Збірка на лікарську поміч.

Братство святого Володимира, 130 відділ Українського Народного Союза, на поклик Союза Українок в Америці зібрало на медичну допомогу Рідному Краєви 100 долярів. Гроші зібрані по лісті, яку прислано на руки С. Шевціва й переслано через Обєднання на призначену ціль.

Братство зі своєї каси пожертвувало 10 долярів, а крім того на лісту зложили пожертви такі особи:

По $2: Л. Пшик, П. Стасюк, Д. Яворський, Г. Камінський, П. Лищук, І. Кулинич, І. Ґураль, по $1: Текля Шевців, Марія Ґасейко, Ірина Бучко, Джан Лепарт (Литовець), Таня Еренбечо, Т. Іванець, Ева Путяк, І. Городецький, Анна Євущ, І. Солтис, Г. Мукитишин, М. Єжук, Марія Федун, Евдокія Винецька, Анна Ґреґус, М. Козоріз, О. Демкович, В. Жук, І. Бубель, М. Марків, Я. Мошків, К. Поранич, А. Карпович, Д. Палагнюк, Й. Низнікевич, М. Кузь, М. Тарас, І. Салагуб, М. Гаврилович, М. Коваль, М. Ціхович, М. Ґула, В. Малик, Ю. Гайовий, П. Дрокоф, В. Одинський, М. Кіт, І. Середний, Д. Ґула, М. Боднар, С. Ковбаснюк, Анна Свіца, Гася Шайб, гр. Клос, Анна Віщук, Ф. Рук, С. Залужний, О. Теняцький, Г. Михальчук, В. Пшик, Д. Мілян, М. Коцай, Анна Олексович, Анна Головчак, А. Кіржак, Марія Шпак, Т. Якимович, Й. Пакеґа, Д. Стешин, В. Мазурик, М. Козуляк, М. Пелюх, Катерина Камінська; по 50 ц.: В. Сулик, М. Сеньковський, Марія Теняцька, С. Ґарасимів, В. Беляк, Т. Стоколоса, Марія Ґалецька, Марія Кручок, Марія Бродин, Марія Стоколовська, Анна Вишньовська, Анна Гринівська, В. Книгиницький, Д. Рокицький, Н. Чума, К. Юшкевич, С. Турчин, С. Дембицький, Н. Скальський, І. Ґалецький, І. Лесняк, В. Бучинський, М. Паславський; по 25 ц.: М. Чудота, М. Гавриш, Анна Ґенеґа, М. Калма і Н. Н.

Збіркою занялися: Текля і Стефан Шевців.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ.

Збірка на інвалідів.

На зборах Сестрицтва Рождества Пресвятої Богородиці, від. 216 У. Н. Союза, зібрано на інвалідів У. Г. А. $12.

Жертвували: по $1: Т. Янсевич, А. Синицька, К. Шемердяк; по 50 ц.: А. Олещук, Е. Ґрабінська, А. Співак, А. Сосновська, В. Тимущ, М. Симчишин, О. Ґавришків, К. Гавришків, О. Микевич, К. Топиця, М. Бучман, З. Мацкович, П. Мацях, Д. Стефанюк, Р. Білик, О. Шпорлюк, Д. Береза; по 25 ц.: Т. Лагола, К. Стрільчук.

Гроші вислано до краю через Обєднання.

Катерина Шемердяк, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

У барі.

— Правда, оця дівчина з банди наче цукор?

— Так, одначе рафінований.

У ШПОНАХ „ЗЛОДІВ, ЛАЙДАКІВ І ШУЇВ ВСЯКОГО РОДУ".

„Треба вже раз відкрити карту історії з сумними для нас споминами і з такою сумною та повною лайдацтва минувшиною".

(Доповідь марш. Пілсудського з 24. жовтня 1930).

Таку характеристику Поляків подав не хто інший, а перший і найбільший сучасний польський муж, перший начальник відродженої Польщі, теперішній керманич і фактичний диктатор — Юзеф Пілсудський.

І має рацію. Історія цього народу переповнена дійсно лайдацтвами і шубравствами як супроти своїх так особливож супроти чужих. Нарід найбільше звірський і жорстокий в Европі, без найменшого почуття права і справедливости, галапасував на живому тілі инших народів (Українців, Білорусинів, Литовців та Німців), гнобив і нищив їх немилосердно, закриваючись перед культурним світом облудними кличами "wolność, równość i braterstwo", чого в Польщі ніколи не було, нема і не буде.

Гарні постанови має польська конституція. Ось деякі з них:

„§ 95. Річпосполита Польська запевняє на своїй области повну охорону життя, свободи й майна всім без ріжниці походження, народности, мови, раси або релігії".

„§ 98. Доходити вини горожанина та накладати кару можна тільки на підставі обовязуючого закону. Недозволені є кари, получені з тілесними терпіннями і тілесно не можна нікого карати".

Так каже польська конституція. Одначе її ніхто ніколи не придержується, навпаки — всюди панує безправство і самоволя.

Schowaj sobie pan konstytucię do kieszeni!" — така загально принята відповідь польського урядника, поліцая чи якогось іншого польського державного функціонара, якщо хтось наївний хоче шукати справедливости проти заподіяної кривди чи безправства, покликуючися на конституцію.

Та найбільше досадно доказав самий маршалок Пілсудський, що в Польщі ані конституція ані ніяке право не має ніякого значіння. Він у своїй доповіди заявив виразно і вся польська преса це повторила, що **„в Польщі не конституція, тільки проституція!"** Можна собі увидіти, чим уважає і конституцію і право, то є закон, звичайний урядник, поліцай чи „обиватель", якщо начальник держави, який присягав на конституцію і якого обовязком її берегти, боронити та потягати до відвічальности всякого, що хотів би її підкопати чи тільки не поступати по її приписам — самий називає її... проституцією! Щось подібне виключене у начальника якої-небудь культурної держави світу. А якщо і найшовсяб десь якийсь здегенерований осібняк, що дірвавсяб влади, то після того 24 години не вдержавсяб на свойому становищі.

На підставі польської конституції найвищим законодатним тілом в Польщі, перед котрим відвічальний кожний польський уряд, є варшавський сойм. Маршалок Пілсудський у своїй доповіди називає польський сойм "cloaca maxima", себто найбільший виходок! Як відомо, до парляменту висилає нарід своїх найкращих представників. А маршалок Пілсудський заявляє — і вся польська преса повторює, — що польські посли це самі злодії, лайдаки і шуї (шубравці)! Як що ними є найкращі польські вибранці, яких туди вислав польський нарід, то чим є властиво звичайні польські „обивателі"!...

Думав би хтось, що марш. Пілсудський і не навернеться до сойму — того найбільшого польського виходку; що він, „чистий як слеза", не схоче нічого спільного мати з польським мандатом, з яким нероздільно злучене злодійство, лайдацтво і шубравство. Аж виходить, що марш. Пілсудський перший кандидує до сойму — до того „найбільшого виходку", з якого сморід воняє на цілу Польщу! Щож він там буде робити? Вправді марш. Пілсудський в одній доповіди признався, що — будучи ще малим хлопцем — їв людське г—но (так дословно! сам заявив! — і від того одна берлінська газета, реферуючи його оригінальну доповідь, дала многомовний заголовок: ("Klosetsrede des polnischen Dreckfressers"!). Одначе можна сумніватися, чи навіть колиб марш. Пілсудському вдалося бути вибраним на посла до сойму, чи зміг би він у той спосіб випорожнити найбільший польський виходок?...

О щож ходить укінці? — О те, що уряд Пілсудського видав 50 міліонів, зглядно більше, ніж було передбачено в прелімінарі. Сойм зажадав рахунків, а уряд не хотів дати. Справа оперлася о державний суд, а Пілсудський — не ожидаючи вирішення — розвязав сойм. Отже Пілсудському ходить о те, щоби мати більшість у соймі, бо тоді не треба буде відповідати за вжитих — не знати на що — 50 міліонів! Ось тут лежить „ідейний" підклад цілої тої шубравської і бандитської боротьби. Очевидно, соймові посли переконані, що тих 50 міліоєв прямо покрали. Виходить, що в Польщі „злодій на злодієви їде і злодієм поганяє". Не даром польська приповідка — та народня мудрість — навчає: "Kto ukradnie, a schowa ładnie, to tak, jak mu z nieba spadnie".

Ще до світової війни славні були в Европі „польська господарка" і „польські вибори", очевидно славні з найгіршої сторони, як щось некультурного, відстрашаючого. Та всеж таки в чужих державах Поляки не могли дати собі духа, бо була якась контроля і відвічальність. А тепер те все йде "na złamanie karku". Історична правда: "Polska nierządem stoi" — повторяється. До чого це остаточно доведе, легко догадатися.

Та нас не обходила би ціла Польща, якби під нею не стогнало 8 міліонів Українців! У звязку з соймовими виборами почалися переслідування і нищення всього українського культурного й економічного життя, почалися нелюдські катування і знущання над безборонним українським народом. Від часу татарських нападів не зазнала українська земля такого горя, такого знищення, як тепер. Бо воєнні часи — це золото в порівнанні до теперішних польських. Ціль ясна: Стероризувати й відстрашити український народ від участи у виборах. До „польської господарки" і „польських виборів" приходять ще „польські звірства", які в цілому культурному світі повинні викликати як найбільше обридження.

Колись Лінколн став в обороні невільників і виборов для них людські права. Чи нині, в 20. століттю, не знайдеться якийсь Лінколн, що взяв би в оборону український нарід перед польськими звірствами? Чи культурний світ не здає собі справи з того, що так дальше бути не може? Що тут велика небезпека для світового мира? Таж Польща історично і тепер доказала, що вона не вміє бути державою національностей! — („Час").

ТАРЗАН СЕРЕД МАЛП.

(48)

Мала громадка людий, що шукала за Джейн, посувалася поволи густо зарослим лісом. Полковник Д'Арнот провадив, поступаючи яких сто кроків перед другими. Нагло шість чорних вояків обскочило його з усіх боків. Він видав окрик остороги, але заким мав ще час виняти револьвер, його вже затягнули в глибину ліса.

—o—

Заалярмовані його криком, моряки прибігли на місце події. Між них упала маса стріл. Вони відповіли вистрілами з рушниць, стріляючи на своїх укритих ворогів. По страшній рукопашній боротьбі, в якій упало богато людий з обох сторін, тубильці втекли, забравши з собою в село поручника Д'Арнота.

—o—

Як виправа прийшла в село, вечеріло. Зараз довкола них зібралася товпа. Для французького офіцира почалася найстрашніша пригода його життя — приняття білого бранця серед чорних людоїдів. Вони нападали на нього, били його немилосердно, дерли на ньому одіж.

—o—

Д'Арнота привязали сильно до здоровенного стовпа. Жінки принесли горшки й воду. Другі зробили огонь. Він приглядався сьому всему, мліючи з болю, але не видавав зі себе ні стогону. Почався танець смерти. Людоїди йшли довкола офіцира кругом, зближаючися до нього щораз більше.

—o—

Він бачив їх дикі облича, намазані фарбою, їх голі, блискучі тіла, та острі списи. Наперед одна списа задраснула його, відтак друга. Він заціпив зуби. Він покаже бестіям, як умирає жовнір і джентельмен. Нагло вони задержалися, немовби закаменіли.

—o—